

Devlet ve Siyaset Bağlamında Siyasal İletişim Aktörü Olarak Baskı Grupları ve Lobicilik¹

*

**

***

****

Baki SORGUN*

İsmailcan DOĞAN**

Öz

*Yüksek Lisans Öğrencisi,
Erciyes Üniversitesi, Sosyal
Bilimler Enstitüsü,
bakisorgun@gmail.com
ORCID: 0000-0002-2157-6186

**Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi,
İletişim Fakültesi
ismailcandogan@erciyes.edu.tr
ORCID: 0000-0001-9855-5159

Gönderilme/ Received

17.06.2023

Kabul Tarihi/ Accepted

24.09.2023

Yayın Tarihi/Published

02.10.2023

Demokrasi, vatandaşların yasal hak ve özgürlüklerini ifade etmektedir. Bazen meşruiyet yeterli olmayabilir ve demokrasi artık kamuoyunun gelişimini temsil etmeyebilir ve meşruiyetle ilgili sorunlar ortaya çıkabilir. Ayrıca demokrasi, toplumun büyük bir bölümünün yönetim işlerine katılması ve kararların nasıl alınacağını belirlemesi anlamına da gelmektedir. Bu devletler ve insanlar için arzu edilen bir durumdur. Ancak yasa koyucular karar alırken bazı konularda çok az bilgiye sahip olabilmektedir. Bu durum ilgili kişi veya vatandaşlara zarar verebilir. Bu durumda baskı grubu ve lobiler belirli konularda kanunların çıkarılmasında yöneticilere bilgi ve tavsiye vererek eksikliklerini giderebilirler. Lobicilik, şirketler ve kuruluşlar tarafından yasa koyucuların kararlarını etkilemek için kullanılan önemli bir siyasi iletişim yöntemidir. Bu çalışma kapsamında siyasal iletişim aktörleri olarak baskı grupları ve lobiciliğin etik değeri, tanımı, amacı, tarihçesi, türleri ve yöntemleri devlet ve siyaset bağlamında kavramsal olarak değerlendirilmektedir. Bu araştırma ile devlet ve siyaset bağlamında siyasal iletişime ve aktörlere yönelik uluslararası ve ulusal alanda lobi faaliyetlerinin fark edilmesi öngörülmektedir. Araştırmada elde edilen bilgiler literatürdeki kavramsal teorilere dayalı olarak bilimsel kaynaklardan derlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Devlet, Siyaset, Siyasal İletişim, Baskı Grupları, Lobicilik.

¹Bu çalışma Baki Sorgun tarafından Doç. Dr. İsmailcan Doğan'ın danışmanlığında hazırlanmakta olan "Siyasi Propaganda Araçlarının Genç Seçmen Davranışları Üzerine Etkisi: Erciyes Üniversitesi Örneği" adlı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

This study is derived from Baki Sorgun's Master's thesis entitled "The Effect of Political Propaganda Tools on Young Voter Behaviours: The Case of Erciyes University" is derived from his Master's thesis.

* Bu makale intihal tespit yazılımlarıyla taranmıştır. Benzerlik tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by plagiarism detection softwares. No similarity detected.

** Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive" were followed.

*** Yazarların çalışmadaki katkı oranları; birinci yazar %70, ikinci yazar %30,

Contribution rates of the authors in the study; first author 70%, second author 30%.

**** Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.

Kaynak gösterme / To cite this article: Sorgun, B., & Doğan, İ. (2023). Devlet ve Siyaset Bağlamında Siyasal İletişim Aktörü Olarak Baskı Grupları ve Lobicilik. *İletişim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 333-357. doi:10.59534/jcss.1315904

In the Context of State and Politics Pressure Groups and Lobbying as a Political Communication Actor

 Baki SORGUN*

 İsmailcan DOĞAN**

*MA Student, Erciyes
University, Institute of Social
Sciences,
bakisorgun@gmail.com
ORCID: 0000-0002-2157-6186

**Assoc. Prof. Dr, Erciyes
University, Faculty of
Communication
ismailcandogan@erciyes.edu.tr
ORCID: 0000-0001-9855-5159

Gönderilme/ Received

17.06.2023

Kabul Tarihi/ Accepted

24.09.2023

Yayın Tarihi/Published

02.10.2023

Abstract

Democracy refers to the legal rights and freedoms of citizens. Sometimes legitimacy may not be enough and democracy may no longer represent the development of public opinion and problems with legitimacy may arise. Democracy also means that a large part of the society participates in management affairs and determines how decisions are made. This is desirable for states and people. However, legislators may have little information on some issues when making decisions. This situation may harm the person or citizens concerned. In this case, pressure groups and lobbies can correct the deficiencies by providing information and advice to the administrators in the enactment of laws on certain issues. Lobbying is an important method of political communication used by companies and organizations to influence the decisions of legislators. Within the scope of this study, the ethical value, definition, purpose, history, types and methods of pressure groups and lobbying as political communication actors are conceptually evaluated in the context of state and politics. With this research, it is envisaged to notice lobbying activities in the international and national arena for political communication and actors in the context of state and politics. The information obtained in the research was compiled from scientific sources based on conceptual theories in the literature.

Keywords: State, Politics, Political Communication, Pressure Groups, Lobbying

Giriş

Tarih boyunca, sosyal dinamikler içerisindeki bireyler ve gruplar, bir güç yapısı, hiyerarşik bir statü ve roller sistemini oluşturan kararlara katılım sağlamak durumunda kalmıştır. Bununla birlikte alternatiflere dayalı kararlar almak ise siyasetin konusu ile ilgili olmuştur. Bu durum güç ve güç kazanma araçları açısından devletlerin ve baskın hiyerarşilerin rolünü kapsayan siyaset ile ilgilidir. Siyasetin başlangıcı ise toplumun bazı insanlar tarafından tahakküm altına alındığı, sistem içerisinde örgütlenmelerin başladığı, gücün yalnızca bilginin sınırlı olduğu ve en güçlülerin hakim olduğu Neolitik Çağ'a kadar uzandığı görülmektedir.

Bilgi ise siyaset ve iletişim arasındaki ikili ilişkiye izin vererek demokrasinin işlevini incelemek amacı ile bağlantılı, bir ana fikir olarak ortaya çıkmaktadır. Siyaseti ve iletişimi durdurmaktan ya da yalnızca iletişime tabi kılmaktan ziyade tam tersine demokrasiyi meydana getirmeye kılavuz olmaktadır. Siyaset, siyasal aktörler tarafından belirli hedeflere ulaşmak ve çıkar çatışmalarını çözmek için karar verme sürecine odaklanan yetkinin kullanması kabiliyetidir. Siyaset bilimi ise bu türden faaliyetlerin incelenmesine adanmış bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

İletişim ile siyaseti birbirine yaklaştıran bağlantıların, zenginliği ve karmaşıklığı bu iki yönlü sistemin olgularını halka çekici kılan döngüleri sürekli düzenlemeye çalışan etkileşimli ve ampirik bir yaklaşımı da beraberinde getirmektedir. Böylece siyasal iletişim bir hükümetin, politikacının veya siyasi partinin kendisini kamusal tartışmalarda ifade etmek ve vatandaşları ikna etmek için kullandığı geniş bir iletişim sürecini kapsamaktadır.

İletişim sayesinde sınırların ortadan kalktığı bir dünyada ise yalnızca siyasi hedeflerin değil, aynı zamanda kültürel ve ekonomik hedeflerin de ulaşılabilir olması önemli hale gelmiştir. İletişim stratejisinde, lobi faaliyetleri ise bu hedeflere ulaşmak için önemli bir rol üstlenmiştir (Peltekoğlu, 2016, s. 587). Günümüzde bilginin artması ve medyanın ilerleme kaydetmesi ile daha fazla insanın kararları etkilenir hale gelmiştir. Bu bağlamda lobicilik ise bugün artık sadece siyasi karar vericilere değil, karar vericileri etkileyen tüm aktörlere ulaşmak durumundadır. Dolayısıyla dünyanın farklı yerlerindeki gelişmeler karmaşık hale geldikçe, hükümet dışı aktörlere olan ihtiyaç artmaktadır.

Lobicilik, halkla ilişkiler ve siyaset biliminin bir parçasıdır. Amacı, belirli bir grup insanın düşüncelerini değiştirmek ve onları istediği şekilde davranmaya yönlendirmektir. Bu yüzden, kamusal gücü elinde bulunduran azınlık, genellikle lobicilerin dikkatini çekmektedir. Lobicilik faaliyetlerini yapanlar ise bu azınlığı bilgilendirir iken tavır ve yönelimler de oluşturmaktadır (Canöz, 2003, s. 28).

Lobicilik faaliyetlerinde etik kaygılar ile ilgili sorunlarda oluşabilmektedir. Bu endişeleri gidermek için, birçok ülkede lobicilerin belirli standartları takip etmesini sağlamak için kanunlar ve yönetmelikler oluşturulmaktadır. Buna, teklif edilebilecek hediye ve ödeme türlerinin yanı sıra lobi faaliyetleri için harcanabilecek para miktarındaki sınırlamalarda dahildir.

Ayrıca lobiler çeşitli grupların çıkarlarını savunmak ve etkilemek amacıyla kullanılan stratejik iletişim araçlarıdır. Lobiler, politik liderlere veya karar

vericilere bilgi sağlamak, görüşlerini belirtmek ve çıkarlarını savunmak için çalışmaktadır. Bu iletişim faaliyetleri genellikle yasama süreçlerine dahil olmayı ve politikaların şekillendirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu anlamda, lobiler politik etkileme ve savunuculuk faaliyetlerinin bir parçası olup toplumun farklı kesimlerinin çıkarlarını temsil etmek için kullanılmaktadır. Lobiler, demokratik bir toplumun önemli bir parçası olarak kabul edilmekte ve çıkar gruplarının katılımını teşvik etmektedir. Devlet, hükümetin yönetimini düzenleyen bir kurumdur. Siyaset ise devletin yönetimiyle ilgili kararların alındığı süreci ifade etmektedir. Lobiler ise çeşitli grup, şirket veya kurumların kendi çıkarlarını korumak ve etkilemek amacıyla siyasetçilerle iletişim kurduğu ve etkileşimde bulunduğu gruplardır.

Lobiler genellikle para veya kaynak gücüne sahip oldukları için politik kararları etkileyebilmektedir. Bu nedenle devlet ve siyaset bağlamında lobilerin rolü ve etkisi önem arz etmekte olup böyle bir çalışmanın yapılmasının demokrasi açısından önemli olacağı düşünülmüştür. Çalışmada demokrasinin işleyişinde lobi ve lobicilik faaliyetleri, devlet ve siyaset bağlamında ele alınmıştır. Lobi ve lobicilik faaliyetlerinin demokrasinin işleyişi içerisinde, devlet kurumları ve siyasi otoriteler üzerindeki etkisinden bahsedilmiştir. Bu doğrultuda yapılacak olan siyasal iletişim faaliyetlerinin daha fazla dikkat çekmesi açısından bu çalışma faydalı olacaktır.

1. Kavramsal Çerçeve ve Devlet

Tarih boyunca devlet sistemleri yasama, yürütme, yargı ve denetim ihtiyacını karşılamak için çeşitli biçimlerde uygulanmıştır. "Devlet" kelimesi ise yakından ilişkili ancak farklı etimolojik ve teorik çağrışımlar ile kullanılmıştır. Devlet kelimesi etimolojik açıdan Türk Dil Kurumu (TDK, 2020) sözlüğünde "toprak bütünlüğüne dayalı olarak siyasi olarak örgütlenmiş bir millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel kişilik" olarak tanımlanmıştır.

Başgil (1946, s. 981-982) devlet sözcüğünün, Arapça kökenli olduğunu, gerçek anlamının bozulmadan dilimize geçtiğini ve bugüne kadar anlamını koruyarak geldiğini belirtmektedir. Akal ise (2000, s. 195) Orta Çağ'da "devlet" kelimesinin kullanılmadığını, bunun yerine farklı okunuşlara sahip çeşitli kelimelerin kullanıldığını, bunun belirsiz bir anlam doğurduğunu ve dolayısıyla kullanımının engellendiğini belirterek, günümüzde devlet teriminin Batı dillerindeki kullanımının yeni bir gelişme ve yeni türetilen bir kelime olduğunu vurgulamaktadır.

Literatürde devlet kavramına ilişkin olarak Demokritos'tan (M.Ö. 460-370) aktaran Şenel, önceleri ilkel ve çıplak olan insanoğlunun, çeşitli zanaatlarda farklılaşma yoluyla ilerleme sağlayabildiğini, bu durumun ise yeni dönüşüme yol açtığını ve kendi dönemlerinin omuzlarında gelişebildiğini aktarmaktadır. Ayrıca toplumların devletler biçiminde ortaya çıkışının insanoğlunun gelişimine yön veren tarihsel dönüşümlere bağlanabileceğini ve devletin kaynağını ise bireylerin ihtiyaçlarını sürekli olarak karşılamak için kurdukları işbölümüne bağlı olduğunu vurgulamaktadır (Şenel, 1995, s. 127).

Olguner (1994, s. 469-476) Eflâtun'un "İdeal Devlet" adlı eserinden aktardığına göre Eflatun devlet içerisinde üç sınıfı öncelikle ele almaktadır. Birinci sınıf işçiler, çiftçiler, zanaatkârlar ve esnaflardan oluştuğunu,

hiyerarşinin diğer kademesinde ise askerlerin, üst kademedede ise yöneticilerin yer aldığını aktarmaktadır. Ayrıca Eflatun'a göre en çok dikkat edilmesi ve titizlikle seçilmesi gereken sınıfların ise güvenlik görevlileri ve yöneticilerden oluştuğunu belirtmektedir. Devamında Eflatun'un, "İdeal Devlet" adlı eserindeki ideal devlet ile ilgili fikirlerinin ulaşılması güç bir hedef olduğunu, gerçekçi olmadığını ve ütopyik bir hipotezi temsil ettiğini de ifade etmektedir. Olguner ayrıca Eflâatun'un ideal devlet ile felsefesini anlattığı ünlü kitabında ideal bir devletin gerçekleşmesinin güç olduğunu bilmekte olduğunu, buna rağmen ideal devletin nasıl olması gerektiğini belirttiği felsefesi ile idealar dünyasında kanıtlamaya çalıştığı soruları, "Politeia" adlı eserinde yanıtladığını, belirtmektedir. Devlet ile ilgili düşüncelerinden vazgeçtiği ve politikaya atılma umutlarını yitirdiği bir dönemde ideal devlet düşüncesini Sokrates'in ağzından anlattığı ünlü eserinde dönemin idare biçimlerinin aksine yeni bir toplum ve ideal bir devlet oluşturma çabasının dikkat çektiğini vurgulamaktadır.

Farabi (1990, s. 43-141) ise devlet teorisinde Eflatun'dan etkilenmiştir. Ona göre insanoglu, ihtiyaç ve arzularına göre iyi veya kötü bir hükümdarın (reis) önderliğinde (Medine) şehir devletini kurmaktadır. Lider (reis) erdemli ise devlet iyi bir devlet olmaktadır; ancak lider kötü, cahil ve etik dışı ise devlet kötü bir devlet şeklini almaktadır. Farabi (Medine) şehir kavramını, belirli bir bölgede belirli bir amaç için toplanmış bir topluluğu ifade etmek için de kullanmaktadır. Bu kullanım, farklı bir insan topluluğunu çağrıştırmakta ve ortak bir amaç doğrultusunda toplumsal işbirliğinin önemini ortaya koymaktadır

İbn-i Haldun (1997, s. 364) ise "Mukaddime" adlı eserinde devleti "halkın çıkarlarını yönetme ve koruma sorumluluğunu üzerine almış bir organ" olarak tanımlamaktadır. Münci Kapani (2007, s. 37) ise devleti, belirli bir ülkeye yerleşmiş bir grup insan üzerinde hâkimiyet kuran bir gücün otorite ve güç kullanması yoluyla oluşturduğu siyasi bir mekanizma olarak tanımlamaktadır. Kapani, devlet kavramını, bir ülkenin halkı, hükümeti, siyaseti ve yasal çerçevesinin bütününden oluşan soyut bir sentez olarak düşünmektedir.

Durkheim'ın (2006, s. 100) bakış açısına göre ifade edecek olursak, devlet toplumsal bir düşünce organı olarak ele alınabilmektedir. Bu düşünce sistemi, devleti etkili bir şekilde yönetme ve yönetme yetkisi verme hedefi ile felsefeden çok pratikliğe ulaşmayı amaçlamaktadır. Düşünürün amacı, felsefi sorgulamaya girmekten çok etkili liderliği mümkün kılmaktır.

Devlet, uygarlığın oluşturduğu ve toplumun temel kolektif ürünü olarak hizmet eden gerekli bir kurum olup bir baskı mekanizması haline dönüşmesi de mümkün olabilmektedir. Ayrıca, bir varlığın, genel organizasyon yapısına ideolojik baskı gruplarını dâhil ederek, istendiği gibi yönetebileceği bir durum da mevcut olabilmektedir (Karpas, 2010, s. 11).

Günümüzde ise devlet kavramı ortaçağdaki muadilinden önemli ölçüde farklılaşarak gelişmiştir. Devlet artık tek bir mesken, kilise ya da imparatorluk olarak karakterize edilmemektedir. Benliğin ontolojik varlığı, sürekli bir rasyonaliteye dönüşmüştür. Bugün devlet olarak tabir ettiğimiz varlık, öncelikle kendi çıkarına yönelik eylemler ve iç yönergelerle varlığını sürdürme kaygısı taşımaktadır (Foucault, 2015, s. 6).

2. Kavramsal Olarak Siyaset

Daver (1969, s. 3-5) Türkçe lügatlere Arapçadan giren siyaset kelimesinin etimolojik kökenine inerek kelimenin kök anlamının "at talimi" olduğunu ileri sürmektedir. Ayrıca Türk İslam devletlerinde siyaset kavramının erken bir döneminde "ceza" anlamında kullanıldığını belirtmektedir. Türkçedeki "politika" ve "siyaset" kelimeleri arasında anlam farkı bulunmamakla birlikte, dilimizdeki siyaset kelimesinin Arapçadan, politika kelimesinin ise İtalyanca "politica" kelimesinden dilimize geçtiğini vurgulamaktadır.

Siyaset, toplumsal yaşamda yer alan bireylerin ilişkilerindeki çatışmaların hem başlangıcı hem de sonucu olarak hizmet etmektedir. İnsanlar yaratılışları gereği sosyal ve ekonomik yönden farklı görüşlere ve olumsuz isteklere sahip olabilmektedir. Bireyler arasında var olan çeşitli ideolojik eğilimler ve olumsuz farklılıklardan kaynaklanan çatışma arzusu siyasetin temelini oluşturmaktadır (Kapani, 2007, s. 17-18).

Marx'tan Montesquieu'ye, Darwin'den Jean Jacques Rousseau'ya, Machiavelli'den Vico ve Malthus'a kadar uzanan düşünsel geleneğin ilk çıkış noktasını oluşturan ve "sosyolojinin kurucusu" olarak tanımlanan Tunuslu ünlü İslam düşünürü İbn-i Haldun (1332-1406) devlet, siyaset, iktidar kavramlarının bilimsel bir analizini yaparak diğerlerinden önce "Mukaddime" adlı eserinde yayınlamıştır. Ayrıca İbn-i Haldun Marx'tan daha önce toplumları üretim tarzlarına göre farklılaştırmaya tabi tutmuştur (Kışlalı, 1987, s. 9).

Farabi ise (1990, s. 155) siyaset kavramını medeniyet bilimi çerçevesinde tanımlayarak kullanmaktadır. Bu bağlamda tabii ihtiyaçları karşılamak üzere veya belirli bir amaç etrafında kendi iradeleri ile şehir (Medine) kuran kişilerin fiillerini, karakterlerini, ahlak ve siyasî tarzlarını araştıran ve inceleyen bir disiplin olarak değerlendirmektedir. Şenel'in Platon'dan aktardığına göre; Onun, ideal siyaset tanımlamasının, düşünce sisteminin ana damarını oluşturduğunu ve diğer felsefi görüşlerinin ise siyaset düşüncesini desteklemek için geliştirdiği bir sistem olduğunu belirtmektedir (Şenel, 1995, s. 143).

Heywood (2017, s. 24) siyaseti, insan topluluklarının hukuk kuralları ve normları oluşturarak hayatlarını düzenledikleri ve bu kuralları korumak için yürüttükleri faaliyetler olarak tanımlamaktadır. Bu tanım, siyasetin toplumsal davranışı düzenlemedeki ve düzen ve ilerlemenin korunmasını sağlamadaki temel rolünü vurgulamaktadır. Weber'e (2004, s. 132) göre siyaset ise hem devletlerarasında hem de devlet içinde bulunan sosyal grupların güç dağılımını, iktidarı paylaşmasını veya etkilemesini içermektedir.

Siyaset bilimi ise otorite tarafından oluşturulan kurumların kurulmasına ve sürdürülmesine katkıda bulunan davranışların incelenmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu kurumlar, etkin bir şekilde işleyebilmek için belirli bireylerin katılımına dayanmaktadır (Kışlalı, 1987, s. 4). Bilim adamları arasında siyasetin tanımı konusunda tam bir fikir birliğinden bahsetmek mümkün olmamaktadır, bazıları devlet ile ilişkilendirmekte iken diğerleri ise siyasetin büyük ölçüde iktidar ile ilgili olduğunu iddia etmektedir (Kışlalı, 1987, s. 3).

2.1. Sosyolojik Çerçeve ve Siyasal Kavramlar

2.1.1. Siyasal Sistem

Siyasal sistem, güç, otorite ve nüfuzu kapsayan, devam eden bir sosyal etkileşim süreci olarak tanımlanmaktadır (Daver, 1969, s. 198). Toplumsal faaliyetlerin icrası, maaşların dağılımı ve personel oluşumu ile bu alanlardaki metodolojinin belirlenmesi, esas olarak siyasi sistemi oluşturan hükümet tarafından yönetilmektedir (Talas, 2019, s. 29).

Bektaş'a (1996, s. 97) göre siyasi sistem, kamusal hayatın büyük bir kısmını organize etmenin ve bütünleştirmenin çok önemli bir parçasıdır. İletişim eğilimleri bu ortamda önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda siyasal sistemin temel bileşenlerinden biri olan güç elde etme arayışı aynı zamanda iletişim yoluyla öğrenmeyi de gerektirmektedir.

Bireyin veya grubun siyasal kültürden etkilenerek toplumsallaşması, vatandaş olarak davranışlarına rehberlik eden ve siyasete bağlılıklarını ifade eden bilgi, norm ve ilkeler topluluğu olarak içinde buldukları siyasal sistemden etkilenmektedir.

2.1.2. Siyasal Kültür

Siyasal toplum bir çerçeve işlevi görebilir iken, siyasal yaşam bu çerçeve içerisindeki eylem ve davranışları içermektedir (Daver, 1969, s. 198). Egemen siyasi kültürü tüm toplum kesimlerinin kabul etmesi mümkün değildir. Dolayısıyla, egemen siyasal kültürden bir alt siyasal kültürün ortaya çıktığı söylenebilir. Alternatif siyasal kültür, bir toplum içindeki sosyal grupların oluşturduğu, kendi anlam örüntülerini oluşturan ve egemen siyasal kültürden farklılaşan ayrı bir kültürel oluşum olarak tanımlanabilir (Çicek, 2018, s. 5). Siyasi kültür, bir topluluğun üyelerinin davranış ve siyasi tutumlarını tanımlayan bir dizi norm, değer, bilgi ve inançtır. O topluluğa ait olan üyelerin bir kimlik edinmelerine, kendilerini siyasi bir alan içinde konumlandırmalarına yahut hareket etmelerine yani kamu kararlarının örgütlenmesi ve içeriğine ilişkin tüm pozisyonlara katılmalarına olanak tanımaktadır.

Siyasal kültürün unsurlarını oluşturan çevresel ve beşeri kaynaklar bulunmaktadır. Bu unsurlar İnsan faktörü, biyolojik potansiyeller, kültürel ve teknolojik gelişmeler açısından değerlendirilmektedir. Bireyler bu unsurlara bağlı olarak olumlu ya da olumsuz çevre koşullarına göre politika yürütmektedir. İnsanlar, çevresel faktörlere tepki olarak, olumlu ya da olumsuz olarak siyaset pratiğine girmektedir (Talas, 2019, s. 30).

Bireylerin siyasi kültürü, aynı zamanda o toplumun siyasi kültürünün bir parçasıdır. Kökleri ise o toplumun siyasi tarihine ve iktidar örgütlenme biçimlerine dayanmaktadır. Siyasi kültür, toplumun genel kültüründen ayrılamaz ve bu nedenle de ayrı ayrı analiz edilemez, ancak tüm toplumlarda birden fazla siyasi alt kültür bulunmaktadır. Bu nedenle homojen ulusal siyasi kültürler yoktur, aksine farklı örgütsel kamusal karar alma modellerini destekleyebilen çok sayıda siyasi alt kültürler bulunmaktadır. Bir demokraside siyasal kültür, vatandaş olmanın bir parçasıdır. Vatandaşların davranışlarına rehberlik eden ve özellikle siyasi sisteme bağlılıklarını yansıtan bilgi, değerler ve ilkeler bütünüdür.

2.1.3. Siyasal Toplumsallaşma

Siyasal toplumsallaşma, genel sosyalleşme süreci ile aynı dinamiği takip etmektedir. Bunu, özellikle yaşlılardan genç nesillere aşılama ve taklit yoluyla ve aynı yaş grubundan insanlar arasındaki etkileşimler sayesinde oluşturmaktadır. Aynı zamanda bireylerin yaşanmış somut deneyimleri üzerinden kimlik oluşturma süreci ile politik seçenekler belirlemeye de tekabül etmektedir. Siyasal toplumsallaşmayı her kuşak için benzersiz kılan unsur ise gençlerin siyasal kimlik oluşum sürecinde yaşadığı ekonomik, sosyal ve siyasi farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

İnsanlar öğrenerek siyasi değerlerini, kanaatlerini ve tutumlarını geliştirmektedir. Toplumsallaşma genellikle topluma ait olmayı ifade eder iken, öğrenme sürecine ise siyasi toplumsallaşma denilmektedir (Erkan & Bağlı, 2013, s. 182). Bireylerin siyasal alandan öğrenmeleri sonucu ortaya çıkan toplumsal gelişim süreci siyasal toplumsallaşma olarak adlandırılmaktadır (Talas, 2019, s. 32-33). Siyasal toplumsallaşma kavramı, çocukluktan itibaren bireylerde yerleşen ve aile içinde yetiştirilme yoluyla aktarılan, yetişkinlikte ise siyasi bakış açısını şekillendiren değerleri kapsamaktadır (Daver, 1969, s. 199-200).

Siyasal toplumsallaşma, yaşamın her aşamasında gerçekleşen, bireylerin siyaset aracılığıyla topluma daha fazla entegre oldukları bir süreçtir. Bireyler yaşamları boyunca öğrenme ve çevrelerine uyum sağlama konusunda sürekli gelişim göstermektedir. Bu durum aynı zamanda siyasi süreçler içinde geçerlidir. Siyasal toplumsallaşmanın toplumsal ilişkilerde olduğu gibi aile birimi içerisinde gerçekleştiği yaygın olarak kabul görmektedir (Çicek, 2018, s. 8).

Siyasal toplumsallaşmadaki, kişisel değer, tutum ve davranışlar toplumun özelliklerini yansıtmaktadır (Tokgöz, 1978, s. 81). Siyasal toplumsallaşma, farklı topluluklar içinde çeşitli biçimlerde kendini göstermektedir. Bu çeşitliliğin ortaya çıkmasına ilişkin farklı bakış açıları bulunmaktadır. Özellikle mali koşullarda, mülkiyet yapılarında ve statülerdeki tutarsızlıklar en sık gözlemlenen unsurlar olmaktadır (Bektaş, 1996, s. 70).

Bir toplumun toplumsal kültürü ile siyasal toplumsallaşması, sosyal bilimlerde aynı kaynaktan beslenmektedir. Siyasal toplumsallaşma, bireylerin siyasal alanını oluşturan kural, ilke ve değerleri öğrendiği bir süreçtir. Bu bağlamda bireylerin siyasal alandaki konumlarına, ilişkili oldukları siyasi seçimlerine, sembollerine, uygulamalarına ve davranışlarına rehberlik eden ilke ve değerleri öğrenme sürecidir.

2.1.4. Siyasal Davranış

Siyasal davranış, çeşitli seçenekler arasından seçim yapma ve uygun davranış sergileme sürecini ifade etmektedir. İlk olarak XIX. yüzyılın sonlarında Amerika'da felsefi bir hareket olarak davranış çalışmalarının ortaya çıkışı, aktif bir bilimsel disiplin olarak siyaset biliminin doğmasına neden olmuştur. Böylece davranışçı gelenek bir bütün olarak bilimsel yaklaşıma ve dolayısıyla siyaset biliminde gözlemlenen olayların incelenmesine yeni bir bakış açısı getirmiştir. Bu nedenle davranış okulu, gözlemlenebilir insan davranışına odaklanmıştır. Diğer taraftan, davranışsal siyaset bilimi, iktidar sürecinde bireylerin tutum ve tavırlarını araştırmaktadır. Kamuoyu, seçmen tercihi ve irade davranışları gibi

konular davranışsal siyaset biliminin ana alanlarını teşkil etmektedir (Daver, 1969, s. 198-200).

Siyasal kültürün işlevselliği, siyasal davranışlar üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Sistem değişikliğinin sürekliliği veya zamanlaması, siyasi kültür ile uyumluluğuna bağlıdır. Siyasal kültür, bireylerin karar alma süreçlerine katılım düzeylerini belirleyerek toplumu siyasallaştırmaya devam etmektedir (Çicek, 2018, s. 7). Siyasal davranış, bir kişinin belli bir konuda ne düşündüğüne ve bir siyasi partiye oy verip vermeyeceğine bağlı olan davranışları ifade etmektedir. Siyasi seçimler, bir bireyin siyasi görüşünü yansıtan, politik tutumunu göstermektedir (Talas, 2019, s. 33-35). Ayrıca seçmenlerin davranışları, karar alma süreçlerini ve siyasi partilere bağlılıklarını etkilemektedir. Bu faktörler, seçmenlerin yaşı, cinsiyeti, eğitimi, mesleği ve gelir düzeylerine göre değişim göstermektedir (Tan & Baydaş, 2017, s. 592). Sonuç olarak bir seçmenin farklı partiler arasında yaptığı seçimleri, tavır, tutum ve davranışları ile oy kullanıp kullanmama durumları siyasal davranış olarak değerlendirilmektedir.

2.1.5. Siyasal Katılım

Siyasal katılım, vatandaşların devlet kararlarına etki etme ve faaliyet gösterme hakkı olarak tanımlanmaktadır. Köy veya ilçe yöneticilerinden, devlet başkanlarına kadar farklı düzeylerde yapılan seçimler gibi siyasal katılım şekilleri de bulunmaktadır (Kışlalı, 1995, s. 183). Siyaset, siyasal katılım yoluyla üretilmektedir. Siyasal katılım, bireylerin siyasete katılımı olup insanlar yeni partiler ile ilgili inançlarına ve deneyimlerine göre parti değiştirebilmektedir. Benzer şekilde, bu yöntem aynı zamanda yeni seçmenlerin neden oy vermeyi bırakıp sonra yeniden başladığını da açıklamaktadır (Talas, 2019, s. 35-37).

Siyasal kültürün demokrasiler ile sağlanan avantajları ise politik kültürün yaygınlaşması ve politik katılımın artması yolu ile elde edilmektedir. Siyasi katılımın kapsamı, politik kültürün artmasıyla beraber seçmen katılımı, siyasi parti üyeliği ve toplantılara katılım gibi birçok etkinliği içermektedir (Çicek, 2018, s. 7). Daver (1969, s. 203-215) göre ise siyasal katılım, insanların devlet ve politik sistem hakkındaki düşüncelerini ve davranışlarını ifade eden bir konudur. Ayrıca politik sistem ile ilgili düşünce ve davranışları bakımından, insanlar arasında yüksek bir varyasyon mevcut olabilmektedir.

Bugün herhangi bir demokratik ülke, hükümet olmadan varlık gösteremez ve yönetilemez. Siyasetin olduğu yerde ise millet vardır, dolayısıyla hükümete katılmayı da siyasi katılım olarak adlandırabiliriz (Eroğul, 1991, s. 5). Bununla birlikte diğer bir olgu ise potansiyel bir seçmenin fiilen oy kullanma durumunu ortaya koyan siyasal seçmen katılımıdır. Siyasal katılımın demokratik kurumların birincil amacı olduğu tartışılmaz görülebilir. Bununla birlikte, çoğulcu bir siyasetin sağlığının vatandaşların oy kullanma, siyasi toplantı ve mitinglere katılma, siyasi partilere katılma ve katkıda bulunma gibi davranışlar sergilemesi ile yakın ilişkilidir.

Çağdaş toplumlarda, karar alma süreçlerine katılım, demokratik yönetişimin çok önemli bir yönü ve toplumsal önemi artırmanın temel koşulu olarak kabul edilmektedir. Oy verme eylemi ise toplum içerisindeki bireyler üzerinde hem ekonomik hem de psikolojik gelişim açısından önemli etkileri olan siyasal katılım biçimi olarak değerlendirilmektedir. Siyasi katılım, siyasi söylemde bulunmak,

siyasi aktörler ile yakın ilişkiler geliştirmek, oy verme çabalarına katılmak ve siyasi kampanya çalışmalarında yer almak gibi çok çeşitli faaliyetleri kapsamaktadır (Divanoğlu, 2017, s. 411).

3. Siyasal İletişim Kavramı

Antik Yunan filozoflarından Aristoteles'in günümüze kadar gelen "Retorik" adlı eseri siyasal iletişimle ilgili en önemli temel eserlerden biri olarak kabul edilmektedir (Demir, 2018, s. 95). Çin'deki Konfüçyüs'ün öğretileri ve Hindistan'daki Upanişadlar, Mısır'daki Amon-Ra kültü, Mısır'daki muazzam piramitler ve antik Yunanistan'ın en eski siyasi eserlerinin hepsi bugün bizim için önemli bir siyasi misyona sahiptir. Ayrıca Avrupa'daki Orta Çağ gelişmeleri, hâkim kilise söylemleri, Rönesans ve Reform hareketleri, hümanist ve seküler söylemler siyasal iletişim alanının önemli yapı taşlarını oluşturmaktadır (Bostancı, 2014, s. 2).

Tarihte XIX. yüzyılın sonlarına doğru okuryazarlığın kamusal alanlarda yaygınlaşması ve popüler bir basın algısının gelişmesi, kitle iletişim araçlarının siyasetin önemli bir parçası olarak kabul görmesine yol açmıştır. Bu durum medyanın siyasi sürece daha çok katılmasına ve güçlü bir siyasi oyuncu haline gelmesine neden olmuştur. Bunu sağlayan olgu ise sosyal ve teknolojik değişimlerin medya ile bütünleşmesidir (Heywood, 2017, s. 268). Politik iletişim, insanların yerleşik topluluk olarak yaşamaya başladığı ve ticaretin daha çeşitli hale geldiği zamana kadar izlenebilir, ancak siyaset ve iletişim için en önemli dönem yirminci yüzyıl olmuştur (Şahan, 2019, s. 22). Siyasal iletişim, iletişim biliminde çok önemli bir role sahip ve kendi başına önemli bir alandır. XIX. yüzyılda sosyoloji çok önemli bir rol oynamış ancak XX. yüzyıldan itibaren iletişim daha önemli hale gelmiştir (Bostancı, 2014, s. 1).

Yirminci yüzyılın hemen başlarında Almanya'da, Frankfurt Okulu'ndan araştırmacılar, kitle iletişim araçlarının insanlar üzerinde büyük bir etkisi olduğunu tespit ederek bu durumun iktidarın, zenginlerin ve kapitalizmin lehine toplum üzerinde bir tahakküm oluşturduğuna dikkat çekmiştir. Lasswell ise İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra siyasal iletişim ve propaganda çalışmalarına devam etmiştir. Lasswell ve Lipmann'ın araştırmaları, kitle iletişim araçlarının erken dönem etkileri hakkında görüşlerin oluşmasına da yardımcı olmuştur. Bu çalışmalar sonucunda, insanların üzerinde gazete, televizyon, radyo gibi kitle iletişim araçlarının doğrudan bir etkisi olduğu düşünülerek "sırınga modeli" tasarlanmıştır (Devran & Özcan, 2020, s. 1979).

Politik iletişim, günümüzde kullanılan propaganda tekniklerinin gelişmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Politik iletişim propagandadan farklı olarak etkileşimli iletişime dayanan ve etik ilkelere saygı gösteren, doğru bilgiler kullanan ve topluma açık ve açıklayıcı bilgi sağlayan bir iletişim biçimidir (Çakı, 2018, s. 37-38). Siyasal iletişimin tanımı ise akademisyenlerin fikrine, siyasal iletişimin konusuna, politika ve iletişim alanlarına verilen önceliğe göre değişebilmektedir (Atabek, 1999, s. 7). Siyasal iletişim, demokratik kültürün oluşmasında önem arz etmektedir. Ayrıca siyasal iletişim, öne çıkan toplumsal kuralların çözümünde, işbirliği ve uzlaşma sağlanmasında rol oynamaktadır (Özkan, 2007, s. 25).

Akdağ (2020, s. 1173) medya ve siyasetin farklı bir seçeneği olmayan, toplumun tanımladığı kamusal hizmetleri yerine getiren hizmet sistemi olduğunu

belirtmektedir. Her iki kurumun da topluma fayda sağlamak için çalıştığını ve her kurumun kendine özgü kılavuzluk yapma, bilgilendirme haklarını tercih ettiğini, bazen de başarılarını paylaşarak başarımlarını artırdığını belirtmektedir. Aziz ise (2011) siyasal iletişimi, siyasal aktörlerin amaç ve fikirlerine vatandaşları katılmaya ikna etmek ve gerektiğinde bunları eyleme dönüştürmek için iletişim yöntem ve tekniklerin kullanılması olarak tanımlamaktadır.

Siyasi iletişim, seçmenlere seçimlerde siyasal adaylar ve partiler arasında seçim yapma imkânı sunan teknik ve araçlar kullanılmaktadır. Siyasi partiler ve adaylar seçimleri kazanmak için siyasal iletişim araçlarını kullanarak amaçlarına ulaşmaya çalışmaktadır (Baritci, 2020, s. 82). Medya, siyasal bilgi edinmede, siyasal tartışmalar yürütmede ve siyasal içerik üretmede önemli bir etkiye sahiptir. Medyanın siyasal katılımı teşvik ettiğine yaygın olarak inanılmaktadır. Medya olmadan kitleleri merkeze alan kapsamlı bir politikaya sahip olmak neredeyse imkânsızdır. Medya, insanlara siyasal mesajları doğru ve hızlı bir şekilde yaymak ve nasıl etkilendiklerini ölçmek için kullanılmaktadır. Artık televizyon, gazeteler ve internet sayesinde siyasal bilgiye ulaşmak daha kolay hale gelmektedir. İnternet ve cep telefonları da insanların siyasal bilgiye erişmesini ve daha fazla insanın siyasal konulara ilgi göstermesini mümkün kılmaktadır (Özkan, 2007, s. 18). Bu bağlamda belirtmemiz gerekir ki, bireysel davranış ve katılımı etkileyen en önemli unsur ise medya teşkil etmektedir (Işık, Ertürk, & Şeşen, 2018, s. 21).

3.1. Siyasal Aktörlerin Özellikleri

İktidarda kalmak söz konusu olduğunda strateji bir seçim kampanyasına benzeyebilir ancak her şeyden önce hükümeti olumlu veya olumsuz etkileyen aktörlere, ve ne kadar etkili olduklarına bakmak gerekmektedir.

Demokrasiye sahip bulunan tüm ülkelerde siyasal aktörler, siyasal iletişim faaliyetlerinden büyük ölçüde yararlanmaktadır. Böylece kendilerini halka tanıtabilmekte, endişelerini dile getirebilmekte ve insanlar ile mesajlarını paylaşabilmektedir (Taşmurat, 2019, s. 65).

Siyasal iletişimde, iletişime katılan aktörlerin kendilerine özgü bir üsluba sahip olması önemli görülmüştür. Siyasal iletişim biçimi, aktörlerin özelliklerine, uzamsal ve mekânsal boyutlarına ve siyasal söylemlerde sergiledikleri üsluplara göre farklı şekillerde tasnif edilebilmektedir (Başarır, 2019, s. 636). Siyasal iletişimde siyasal dil siyasetçilerin somut duygu ve düşüncelerinin benzersiz tezahürlerini belirlemek veya makul bir şekilde tanımlamak için bir dizi unsurları incelememizi gerektirmektedir. Aynı zamanda siyasal dil yalnızca hükümete sahip olanlar tarafından bilgiyi güç ile manipüle etmek için bir araç olarak kullanılan basitleştirici bir dil olduğu anlamına da gelmemelidir.

Başarır'a (2016, s. 88) göre, siyasal iletişimde siyasal aktörler, hedeflerine ulaşmak için farklı iletişim yöntemleri kullanmaktadır. Liderler ve seçmenler bu sürecin ana katılımcılarını oluşturmaktadır. Başarır kullanılan ortamı ise liderlerin, seçmenlerin önünde konuşmalar yaparak, iletişim kurduğu kamusal bir alan olarak belirtmektedir.

Politikacıların iyi bir eğitim almaları, kültürlü olmaları, güncel olayları takip etmeleri, sakin konuşmaları ve iyi iletişim kurabilmeleri gerekmektedir. Siyasal

aktörün bu nitelikleri, başkaları ile etkileşim kurmayı ve toplumun bir parçası olmayı nasıl öğrendiğini yansıtmaktadır (Aziz, 2011, s. 25).

Başarır (2019, s. 636-637) siyasal iletişimde aktörlerin kullandığı figüratif söylem ve üslubun, insanların dikkatini çekme, hayal gücünü kullanma, manevi unsurları ortaya çıkarma, duyguları tetikleme, estetik çekiciliği artırma, eğlendirme ve öğretici olmayı teşvik etme gibi işlevleri etkinleştirdiğini vurgulamaktadır.

Diğer taraftan siyasal iletişim siyasi taktikleri, stratejileri ve hedefleri takip eden bir yöntemdir. Siyasal iletişim taktikleri politik aktörün amaçlarına ulaşmasına yardımcı olacak görev ve faaliyetlere bağlı olan daha pratik adımlardır. İyi bir strateji ortaya konmuş olabilir ancak uygulanması gereken taktikler, siyasi üslup açısından daha maharetli olmayı gerektirmektedir.

Bütün siyasi meselelerden siyasetçiler sorumludur ve bu sorunları çözecek olan yine onlardır. Siyasi alanın boyutunu düşündüğümüz de siyasetçiler nihai olarak sınırlı bazı rollere sahiptir. Politikacılar totaliter statüye sahip kişiler olarak etiketlendiğinde, yapamayacakları rolleri oynamaya kalkıştıklarında, ya da ister açık ister gizli olsun mantıksız şeyler beklendiğinde beklenmedik sorunlar ortaya çıkabilmektedir (Bostancı, 1998, s. 107).

3.2. Siyasal İletişimin Aktörleri

Siyasi güç, bir kişi ya da kurumun, diğerlerinin davranışlarını kontrol edebilme yeteneğidir. Siyasi bir aktörün hedeflerine ulaşmak için sergilediği davranışı ifade eder. Bu aktörler her demokratik ülkenin temelinde bulunur ve birbirine yakından bağlıdır. Bu unsurlardan biri diğerleri olmadan düşünülemez.

Politika, bir ülkede veya bir toplumda kararlar almak ve bu kararları uygulamakla ilgilenen bir alandır. Politikada aktif olan kişi ya da guruplardan siyasal aktörler; devletin yetkilileri, milletvekilleri, parti liderleri, aktivistler ve diğer ilgili kişiler olabilir.

Aziz (2013) siyaset ile ilgili önemli kişi ve grupları hükümet, liderler, siyasi partiler, yerel yönetimler, sivil toplum kurumları, baskı ve çıkar grupları, terör örgütleri, sivil itaatsizlik grupları ve lobi grupları olduğunu belirtmektedir.

3.2.1. Devlet Başkanı / Parti Lideri

Hükümet lideri veya cumhurbaşkanı, hükümetin yürütme organından sorumlu ana yetkilidir ve genellikle kabineyi yönetmektedir. Lider mutlak ve yarı mutlak monarşilerde kral veya hükümdar olarak adlandırılır iken federal ve cumhuriyet sistemlerinde devlet başkanıyla aynı kişi olan cumhurbaşkanı veya başkan olarak adlandırılmaktadır. Akdağ (2020, s. 193) siyasi erkin lider ve sorumlulardan oluştuğunu, liderin hükümetteki en önemli kişi olduğunu ve siyasi liderlerin en üst kademesinde yer aldığını belirtmektedir.

Siyasi lider farklı fikirlerin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bir siyasi lider, vatandaşların ne istediğini anlayarak veya isteklerinin ifade edilmesini sağlayarak kamuoyunun ne yapması gerektiğini belirleyebilmektedir (Bektaş, 1996, s. 112). Lider, bir siyasi partinin en yüksek yasal yöneticisidir. Her partinin lider seçimleri farklıdır, ancak seçimleri yapmak için kullandıkları yöntemler genellikle siyasi kampanyaların bir parçasıdır. Başkanın kişiliği,

konuşma tarzı, seçmenlerin zihninde yaratmak istediği izlenimler ve bunların seçim sonuçları üzerindeki etkisi, bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır (Tunca & Koldaş, 2019, s. 2795).

3.2.2. Siyasal İktidar (Hükümet)

Hükümet, bir grup insanın organize olup birlikte yönettiği siyasi sistemde devletin ana işletim görevlerinden biridir. Hükümetin görevi, politik gücü kullanarak kararları hayata geçirmek ve yürütmeyi kontrol etmektir.

İktidar kavramı, siyasal eylemleri anlamada ve siyasal dönemleri yorumlamada anahtar bir kavram haline gelmiştir. "iktidar" kelimesi genellikle başkalarının eylemlerini etkileme ve kontrol yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Kapani, 2007, s. 49).

Devlet yönetiminden bahsettiğimizde, teşkilatı, faaliyetleri ve ilişkileri de dâhil olmak üzere devletin ve diğer kamu görevlilerinin tüm ana birimleri kastedilmektedir. Buna göre iktidar, sadece yürütme erki ve ilgili bürokrasiyi değil, yasama ve yargı erklerini etkileyebilecek faaliyetleri de bünyesinde barındırmaktadır (Abadan, 1959, s. 233).

Akdağ (2020, s. 193) iktidarın ülkeyi yönetmek için görevlendirilen siyasi ve bürokratik kişilerden oluştuğunu ve hükümetin vatandaşları adına dünya ülkeleriyle iyi ilişkiler kurması için siyasi temsilci olarak çalışması gerektiğini belirtmektedir.

3.2.3. Siyasi Partiler

Siyasi partilerin tarihini antik çağda siyasal temsilinin ilk oluştuğu zamana kadar dayandırabiliriz. Bununla birlikte modern anlamıyla siyasi partileri XVIII. yüzyıl içerisinde Batı Avrupa'da oy kullanma hakkının elde edilmesi ve temsili demokrasilerin gelişmesi ile ilişkilendirmek daha doğru olacaktır (Tunca & Koldaş, 2019, s. 2794). Bugünkü manada siyasi partilerin siyasal arenada ortaya çıkışı çok eski değildir. Ancak bu partiler hızla gelişerek tüm ülkelerde siyasi yaşamın ana unsuru haline gelmiştir. Siyasal sistemin türü ne olursa olsun siyasi partiler tüm modern demokratik, otoriter veya totaliter toplumlarda önemli görevler üstlenmiştir. Bu anlamda siyasi partiler siyasi güce sahip olmak veya paylaşmak için belirli bir plan dâhilinde bir araya gelen kalıcı örgütler olarak tanımlanabilir (Kapani, 2007, s. 175-176).

Siyasi partiler toplum ile siyasi rejim arasında farklı sosyal sınıfların taleplerini genel siyasi alternatiflere dönüştürmek için çok farklı talep veya çıkarımlar arasında aracı konumundadır. Diğer bir deyişle siyasi partiler toplum ve devlet kurumları arasında aracılık yaparak çoğulculuğu ve sivil iradeyi temsil etmektedir. Bu nedenle siyasi çalışmalar için önemli bir araçtır. Ancak siyasi partilerin organik güce sahip olmadıkları yalnız kamusal güce sahip oldukları unutulmamalıdır.

3.2.4. Kanaat Önderleri

Kanaat önderleri ile iletişim kurmak siyasal davranışları şekillendirmede önemli bir etken olabilmektedir. Kanaat önderleri, akıl, bilgi, inanç, yenilik ve yaratıcılık konularında güvenilir düşünce ve görüşleri olan kişilerdir. Herhangi bir konu hakkında görüş bildiren kanaat önderleri, kendisine saygı duyan

takipçilerinin görüşlerini etkileyerek kamuoyu oluşturmaktadır (Çicek, 2018, s. 13).

Kanaat önderleri aynı sosyal gruba ait olan ve grubun diğer kişilerini etkileyen kişilerdir. İnsanlar tavsiye ve bilgi için kanaat önderlerine yönelirken, bu önderlerin fikir ve düşünceleri ise başkaları için rehberlik görevi görmektedir.

3.2.5. Mahalli İdareler

Akdağ (2020, s. 193) yerel yönetimleri insanları belli kurallar ve politikalar çerçevesinde yönetmek için tasarlanmış yönetim sistemleri olarak açıklamaktadır. Yerel yönetimler, vatandaşlar ile sürekli iletişim halinde olup onlara hizmet vermek için çalışmaktadır.

Yerel yönetimler ve mahalli idareler belirli büyüklükte bir nüfusa sahip olan birbirleriyle yakın ilişkiler sürdüren bir bölgenin yönetiminden sorumlu olan kuruluşlardan oluşmaktadır. Sokak temizliği, kamusal alanların bakımı, atık toplama gibi günlük sorunları çözmekten sorumlu belediye ve mahalli idarelere, bölge sakinlerinin ise aktif bir katılımı bulunmaktadır. Birçok mahalli idare ve belediyede sakinlerin istek ve endişelerini iletmek için kurulan mahalle muhtarlıkları da bulunmaktadır.

Muhtarlık gibi yerel düzeyde seçilmiş ilgili kişilerin siyasal aktör olarak değerlendirilip değerlendirilmediği tartışılrsa da yerel halka hizmet eden tüm birimlerin mutlak olarak siyasal iletişim faaliyetleri bulunmaktadır. Yerel yönetimler yaptıkları her şeyi bölge halkına açıklamaları siyasi ve hukuki açıdan gerekmektedir. Vatandaşlar bu şekilde seçtikleri aktörleri denetleyebilmektedir (Aziz, 2013, s. 22-23).

3.2.6. Sivil Toplum Kuruluşları (STK)

Akdağ (2020, s. 194) devletlerin yasal mevzuatı sayesinde gelişimi ve gelenekleri dikkate alındığında, sivil toplum kuruluşlarının buldukları sosyal ve siyasi alanda etkin bir şekilde hizmet ve katkı sağladığını vurgulamaktadır. Bu bakımdan meslek odaları, dernekler, işçi örgütleri gibi kuruluşlar siyasal iletişim bağlamında pek çok konuda faaliyet yürütmektedir.

Avrupa'da insanların ırkçılığı protesto etmeleri, insan hakları için mücadele etmeleri, kadınların eşit haklar için mücadele etmeleri, gençlerin faaliyetleri, barışa inananların çabaları, çevre ile ilgili organizasyonların çalışmaları toplumun hareketlenmesinde etkili olan olgular arasındadır. Bu tür etkinlikler, sınıf, devlet ve yönetim sistemlerini aşarak küçük gruplar oluşturmaktadır. Bu gruplar yerleşik siyasal otoritenin dışında gizli şekilde büyüyerek ketum bir hale dönüşmektedir. Bu durum ise uluslararası boyutta diğer insanlar tarafından şüphe ile karşılanmaktadır (Bostancı, 1998, s. 82-83).

Vatandaş katılımına açık olan ve malî kazanç peşinde olmayan toplumun belirli sorunlarını iyileştirmeye çalışan gönüllü sivil toplum kuruluşları da bulunmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının dernek, vakıf, kooperatif gibi farklı yasal biçimleri olabilmektedir.

3.2.7. Sivil İtaatsizlik

Akdağ (2020, s. 194) sivil itaatsizliği, adil olmayan durumlarda haklı çıkmak için yasal süreçler tamamlandıktan sonra yapılan, yasaya aykırı hareketler olarak tanımlamaktadır. İnsanların kendi çıkarları yerine, herkesin eşit şekilde adalet aradığı bir durum olarak ifade etmektedir. Şiddet olmadan toplumun bir davranışının değiştirilmeye çalışılması olduğunu belirtmektedir.

Dünyadaki sivil itaatsizlik örneklerine, özellikle ileri düzey demokrasilere ve vatandaşlık anlayışına sahip ülkelere baktığımızda sivil itaatsizliğin özellikle askeri ve çevresel konularda çeşitli ve yaygın olduğunu görmekteyiz. Tüm dünyada yaygın olan bu eğilim ülkemize de tesir etmekte ve sivil itaatsizlik pratiğine ilgi artmaktadır (Candan & Bilgin, 211, s. 89).

3.2.8. Terör Grupları

Hukuki veya yargısal konumları farklı olan tüm aktörlerin dışında, “illegal siyasi aktörler” olarak tanımlanabilecek terör örgütleri de siyasi iletişim faaliyetlerinde bulunmaktadır. Daha basit bir ifade ile yasadışı siyasi aktörler olarak kabul edilen terör grupları, hukuk veya yargı sisteminin dışında siyasi iletişim kurmaktadır (Aziz, 2013, s. 19-20).

4. Baskı Grupları ve Lobicilik

Lobicilik İngilizce “Lobbying” sözcüğünün Türkçe karşılığı olup baskı veya çıkar gruplarının hedeflerine ulaşmak için lobileri kullanarak politik kurumların kararlarında etkili olma faaliyetleri olarak bilinmektedir. Türkiye’de yasal ve organize olmayan lobicilik faaliyetleri yapılamaz iken Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri gibi birçok ülkede bu faaliyetlere kanunen izin verilmektedir (Aziz, 2013, s. 25-32).

Baskı grupları yasal dayanakları olmayan ve belirli bir hedef için bir araya gelen kişiler tarafından oluşturulmaktadır. Siyasi kurum ve kuruluşlar ile ilgisi bulunmamaktadır. Baskı veya çıkar grupları, belirli konularda bir araya gelen ama resmi bir yapıları olmayan gruplar olarak tanımlanmaktadır. Baskı grupları, belirli bir hedefe ulaşmak için siyasi düşüncelerini ve planlarını paylaşmakta olup kullandıkları iletişim faaliyetleri ise siyasi iletişim olarak adlandırılmaktadır (Aziz, 2013, s. 26). Lobi faaliyetleri, işletmelerin, siyasi partilerin veya baskı gruplarının amaçlarına ulaşabilmeleri için yapabileceği bir faaliyettir. Baskı grupları ise toplum için faydalı olan konularda yasama organlarını etkilemek ve onların baskı altında kalmasını sağlamak için lobi faaliyetleri yapabilmektedir (Peltekoğlu, 2016, s. 587).

Akdağ (2020, s. 193-194) ise baskı gruplarını hiç bir hukuki dayanağı olmayan ancak belirli gayeler için bir araya gelen ve siyasi gücü ele geçirme amacı taşımaları bile siyasi güce tesir etme noktasında önemli işlevleri olan siyasi aktörler olarak değerlendirmektedir. Bu grupların siyasi süreç içerisinde söz sahibi olduğunu ve siyasi karar alma süreçlerinde önemli roller üstlendiğini vurgulamaktadır. Uslu Divanoğlu (2017, s. 413) ise lobiciliği kurumsal tanıtımın halk üzerindeki etkisinin diğer bir adı olarak tanımlamaktadır. Bu genellikle uluslararası hale gelmekte ve kamunun karar verme sürecini etkilemektedir.

Lobicilik, karar alıcıları ve yasama süreçlerini etkilemek için yapılan siyasal iletişim çalışmaları olarak tanımlanmakta olup uluslararası ilişkilerde önemli bir konu teşkil etmektedir. Lobi faaliyetleri, başta politikacılar olmak üzere diğer karar vericileri de etkileyebilmektedir (Peltekoğlu, 2016, s. 587). Lobicilik politik sistemdeki kurumlara doğrudan etki etmeye çalışma yöntemidir. Kurumların kararlarını değiştirmek için kullanılmakta ve stratejik bir yaklaşım gerektirmektedir (Aslan, 2009, s. 113).

Lobicilik karar vericilere belirli yönergeleri benimsetmeyi amaçlayan etkisel eylemlerdir. Bu eylemleri yapanlar ise temsilci, şirket, şahıs veya yabancı bir devlet namına hareket edebilmektedir (Arı, 2009, s. 160). Etkili lobicilik işlevselliğini ülkelerin dış politikalarına yardımcı olan ve destek sağlayabilen Halkla ilişkiler faaliyetleri çerçevesinde bulunan bir çatı içerisinden almaktadır (Peltekoğlu, 2016, s. 2).

Lobicilik, kuruluşların hedeflerini gerçekleştirmek için yasama ve yürütme organlarını etkilemesi ve baskı yapması olarak tanımlanmaktadır. Genellikle insanların kabul ettiği yerlerde bile, lobi faaliyetleri bazen yerel halk ve hükümet tarafından güvenilmez bulunabilmekte, kamuoyu ve siyasal sistem tarafından şüphe ile karşılanabilmektedir (Aslan, 2009, s. 113). Akdağ ve Tanyeri'ye göre (2011, s. 201) lobicilik halkla ilişkiler faaliyetlerinden biri olup yasama organını etkilemek için baskı yapmak, istediğini elde edene kadar lobi yapmaktır.

"Lobi" kelimesinin ne anlama geldiğini açıklamanın farklı yolları vardır. Bazı insanlar lobiyi sadece yasama organı üyelerini etkilemek için kullanır iken bazıları ise hem yasama hem de yürütme organlarına etki etmek için kullanılmaktadır (Aslan, 2009, s. 114). Lobiciler sendikalar, siyasi gruplar, halkla ilişkiler şirketleri, iş grupları, basın, ideolojik örgütler ve dernekler, kongre üyeleri, senatörler ve halk arasında yoğun bir trafik içerisindedir (Kılıçaslan, 2008, s. 27-29).

Bektaş (1996, s. 113) lobiciliği, talep edilen bir kararın yasalaşması için ya da istenmeyen bir kararın yasalaşmasını önlemek için yasa koyucunun merkez salonlarında yasama organı üyeleriyle temasa geçerek ikna çalışmaları yürütmeyi ifade etmektedir. Bu aleni baskı tekniklerinin yanında siyasi partilere gizli olarak para bağışlama ya da bazı milletvekilleri ile özel ilişkiler kurma gibi örtülü yöntemleri de içermektedir.

Hem siyasal iletişim hem de lobi faaliyetleri kitle iletişim araçları ile kamuoyunu şekillendirmeyi hedeflemektedir. Siyasal iletişim insanların tutum ve davranışları üzerinde egemenlik kurmayı amaçlar iken lobicilik faaliyetleri ise politika kararlarının işleyişini etkilemeyi amaçlayan planlı çalışmalardan oluşmaktadır. Lobicilik siyasal iletişimde bağlantılı olduğu alanlardan biridir. Her iki alanda medya ile ilişkilerin çok fazla içinde olduğu alanlardır. Günümüzde medyanın çok çeşitli meselelerde ve kamuoyunu şekillendirme hususunda toplum üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle yüksek akışlı gazetelerin ön sayfalarında veya popüler televizyon kanallarında görünmeleri bu açıdan önem arz etmektedir (Kılıçaslan, 2008, s. 27-29).

Literatürdeki tanımlara dayanarak lobiciliği modern demokratik devletlerde gelişen çoğulcu örgütlerin genellikle yasama, yönetim ve adalet gibi konularda,

politikacıların yasama kararlarını etkileme ve yönlendirme pratiği olarak görmekteyiz.

4.1. Baskı Grupları ve Lobilerin Siyasal Partiler ile İlişkileri

Gruplar veya kişiler hükümetin yaptığı düzenlemelere karşı çıkararak kendi çıkarlarına uygun kararlar alınmasını sağlamak veya daha fazla ekonomik avantaj kazanmak için lobicilik yapmaktadır (Aslan, 2009, s. 113). Siyasi partiler ile baskı gruplarının doğal bir bağı veya herhangi bir resmi ilişkisi yoktur. Aralarında yarı açık veya yarı gizli bir işbirliği ve karşılıklı destek bulunmaktadır (Kapani, 2007). Örgütlü çıkar grupları ile siyasi partilerin ortak noktası ise iki örgüt arasındaki siyasi, sosyal ve ekonomik ilişkilerin kanunlar ile düzenlenmemiş olması ve anayasada yer almamasıdır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Batı Almanya, İtalya ve de Gaulle tarafından hazırlanan son Fransız anayasaları, siyasi partilerin kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin ilke ve maliyetlere ilişkin bazı hükümler içermektedir (Abadan, 1959, s. 242).

Baskı gruplarının hükümet partisi ile ilişkisi, muhalefet partileri ile olan ilişkilerinden farklı olabilmektedir. Baskı grupları ile siyasi partiler arasındaki ilişkiler, siyasi sistemle yakından ilgili farklı faktörlerden etkilenmektedir. Bu faktörler partilerin sayısına, parti disiplinine, yürürlükteki seçim sistemine göre değişiklik arz etmektedir (Abadan, 1959, s. 242).

4.2. Baskı Grupları ve Lobilerin Faaliyet Alanı

Lobicilik yönetim şekline bağlı olarak farklılık göstermektedir. Yasamanın güçlü olduğu ülkelerde yasamanın üzerinde gücünü artırmak ister iken yürütmenin güçlü olduğu sistemlerde ise yürütme üzerinde etki etmeye çalışmaktadır. Baskı grupları baskı yaparak birçok alanda etki göstermektedir. Lobiler ise faaliyetlerini yalnızca bir alanda hükümetin kararlarını etkilemek için uygulamaktadır (Aslan, 2009, s. 114). Politik kararların yapılmasında baskı gruplarının etkisi büyüktür ve özellikle yönetim politikalarının transferler üzerinde etkileri daha yüksektir. Bu nedenle politik kararlar alınırken bazı grupların "görünmez hükümet" olarak adlandırılabilir kadar etkili oldukları ifade edilmektedir (Kapani, 2007, s. 208).

Çıkar gruplarının karmaşık örgütsel bir yapıya sahip olması ya da kuruluş gerekçelerinin siyasi olması şart değildir. Gerçek şu ki gayeleri açısından çıkar grupları ve siyasi partiler birbirinden ayrılan organizasyonlardır. Siyasi partiler hükümete karşı eylemlerini sürdürür iken baskı gruplarının gayesi dayanakları olan sosyal grupların çıkarlarını korumak içindir. Bu durum ilk bakışta çelişkili gibi gelebilir. Aslında siyasal hayatın zorlukları değişkendir. Bu değişkenlik ise pek çok konuda baskı grupları ile siyasi partiler arasında bir ilişkinin gelişmesine olanak sağlamaktadır (Divanoğlu, 2017, s. 409).

Genellikle lobiciler kendi grubunun çıkarları için çalışmaktadır. Toplumun çıkarı ile ilgilenmezler. Genellikle bu gruplar toplumsal refahı yükseltmek yerine kendi üyelerine fayda sağlamak için oluşturulmuştur. Ancak, her baskı grubunun sadece kendi çıkarları için lobi yaptığını söylemek doğru değildir. Nükleer silahlara karşı olan veya hayvanları korumayı amaçlayan gruplar sadece kendi çıkarlarını düşündüğü söylenemez (Aslan, 2009, s. 114). Baskı gruplarının rolü yalnızca olumsuz şekilde değerlendirilmemelidir. Baskı gruplarının faaliyete

geçmesinin temel nedeni, insanların çıkarlarını korumak için fedakârlık yapmaktan çekinmemeleridir. Baskı grupları kendi çıkarlarını savunur iken bir yandan da meseleler hakkında hükümeti bilgilendirerek bir kamu hizmeti ifa etmektedir. Demokratik bir ülkede baskı grupları çok önemli ve değerli ilgi kaynaklarıdır (Abadan, 1959, s. 241).

4.3. Amerika’da Baskı Grupları ve Lobilerin Faaliyetleri

Bektaş (1996, s. 113) siyasi olarak tesir etme süreci ve faaliyetlerin ilk görüldüğü ve yoğun olduğu Amerika Birleşik Devletleri’ndeki bu tür faaliyetleri “lobicilik” olarak tanımlamaktadır.

Lobicilik ile alakalı ilk çalışmaların Amerika Birleşik Devletleri’nde olduğu bilinmektedir. Lobiciğin Amerikan siyasi yaşamında önemli bir yeri bulunmaktadır. Amerikan siyasetinde lobi çalışmaları oldukça yaygın olup siyasi sistem içerisinde meşru bir araç olarak görülmektedir. Amerika’da lobiler hükümet yetkililerinden oluşan parlamento komitelerine görüşlerini ifade ederek seçim kampanyaları sırasında önemli roller üstlenmektedir. Bu sayede lobiler tarafından desteklenen bir aday kazanırsa lobiler istedikleri yasaların çıkmasını sağlayabilmektedir (Kılıçaslan, 2008, s. 27-29).

Amerika'daki gibi kayıtlı lobilerin iş imkânlarının olduğu bu uygulama alanı çok ilginç yasal düzenlemelere sahiptir. Bu açıdan lobicilik, kendine has kuralları olan bir meslek olarak örgütlenmiştir (Peltekoğlu, 2016, s. 591). Lobiciliğin Amerika'da gelişmesinin nedeni ise ekonomik ve siyasi sistemin bu tür faaliyetlere daha uygun olmasıdır (Aslan, 2009, s. 113).

1946 yılında Amerika'da “Federal Lobicilik Yasası” oluşturulmuştur. Lobi faaliyetlerinin düzenlenmesi ve izlenmesinin amacı lobiciliği sansürlemek değil, kamu çıkarlarını korumak ve faaliyetlerinin daha şeffaf ve denetim altında olmasını sağlamaktır. Ayrıca bu yasanın diğer bir amacı bu tür faaliyetlerde bulunan kurum ve kişileri sisteme dâhil ederek denetimlerini kolaylaştırmaktır (Abadan, 1959, s. 246-247). 1946 Federal Lobicilik Yasası'nın ilk dört yılında toplam 71 milyon dolar bağış ve 34 milyon dolar harcama yapıldığı tespit edilmiştir. Yüksek Mahkeme, birkaç davaya baktıktan sonra baskı gruplarıyla ilgili kuralların yeterince açık olmadığını ortaya koymuş ve bu konu meclis üyelerini ek tedbirler almaya yöneltmiştir. Bu amaçla kurulan Mc Clellan komisyonu, halkı bilgilendirmek için 50.000 dolardan fazla para harcayan kişiler hakkında rapor hazırlanmasını istemiştir. Yasa yapıcıları, devlet kurumlarını ve halkı bilgilendirmek amacıyla hazırlanan raporda lobi faaliyetleri ayrıntılı bir şekilde yer almıştır (Abadan, 1959, s. 247).

4.4. Baskı Grupları ve Lobilerin Yöntemleri

Karar vericileri etkileme sürecinde bilgisel, karmaşık, dinamik ve mükemmel yöntemler kullanılabilir. Kimi zaman protesto, kimi zamanda propaganda şeklinde yapılan bu yöntemlerin genel geçer olanı ve en etkili olanı genellikle kişisel görüşmeler biçiminde yapılan yöntemlerdir (Arı, 2009, s. 160).

4.4.1. Doğrudan Lobicilik

Doğrudan lobicilik, bir konuya veya soruna ilişkin bilgi vermek ve düşüncelerini yasalarla ilgili kişilere doğrudan söylemek demektir. Doğrudan

lobicilik, insanların karar vericilerle birebir veya grup halinde iletişim kurarak toplantı, e-posta veya telefon yoluyla fikirlerini paylaşmasıdır (Peltekoğlu, 2016, s. 589). Bilgi alışverişi, karar verme sürecinde yetkili kişi ile lobici arasında doğrudan gerçekleşmektedir (Arı, 2009, s. 153). Doğrudan lobicilik stratejileri, araçlar kullanmadan doğrudan parlamento ve hükümet üyelerini hedeflemeyi içermektedir. Bu aktiviteler yüz yüze görüşmek, yemek yemek ve bilgi vermek gibi aktiviteler olabilmektedir (Canöz, 2007, s. 49).

4.4.2. Dolaylı Lobcılık

Bir grup, insanların kendilerini ifade edebileceği materyaller kullanarak belirli bir gruba, bir amaç için baskı uygulaması şeklinde oluşturulmaktadır. “Mahalli Düzeyde Halkın Lobi Faaliyetine Katılması” veya “Halka Dayalı Lobcılık” olarak ta tanımlanabilmektedir (Canöz, 2007, s. 77).

Sosyal işbirliği yaparak destek almak, önemli kişilere konuyu aktararak yasa yapıcıların dikkatini çekmek veya sosyal faaliyetler ile siyasi kişilerin ilgisini çekmek, dolaylı lobi faaliyetleridir. Hikayeleri anlatarak, reklamları kullanarak, editörlere mesajlar göndererek veya medya etkinliklerine katılarak dikkat çekmek ve arka planda çalışarak etkilemek dolaylı lobcılık yöntemidir (Peltekoğlu, 2016, s. 589). Aslında hedeflenen grup kamuoyu olup, temel amaç kamuoyu aracılığıyla dolaylı olarak baskı oluşturmaktır (Kapani, 2007, s. 207). Dolaylı lobcılık stratejileri, hedef kitleye farklı yollar ile ulaşmak anlamına gelmektedir. Birçok farklı etkinliklerden oluşmaktadır. Mektup yazmak, telefon açmak veya büyük toplantılar organize etmek örnek gösterilebilir (Canöz, 2007, s. 49).

4.4.3. Kolektif Lobcılık

Lobicilik çalışmaları için hedef kitle ile iyi bir iletişim kurulması önem arz etmektedir. Sadece yemek yemek ya da onlara mektup yazmak yetmez, aynı alandaki diğer gruplar ile ilişkiler içerisinde olunması da gerekmektedir. Kolektif lobcılık, lobcilerin diğer lobcilere lobi yaptığı bir amaca hizmet etmektedir (Canöz, 2007, s. 49).

Kolektif lobcılık, lobcilere yasama organının üyelerine etki etmek için çıkarlarına uygun olanları seçme imkanı tanımaktadır. Amaç doğru bir şekilde belirlendiği için hedefe ulaşılması daha kolay olmaktadır (Aslan, 2009, s. 115). Bu türden lobcılık faaliyetlerinde hedeflenen sonuca ulaşmak için diğer lobcılık faaliyetleriyle birlikte çalışılmaktadır. Kolektif lobcilikte amaç değişmez iken lobiler birbirlerini destekleyebilmektedir (Bayramoğlu, 1987, s. 7).

4.5. Başarılı Lobciliğin Temel Şartları

Birinin profesyonel bir lobici olarak kabul edilmesi için, lobcilik yaptığı kişinin çıkarlarını desteklemesi, zaman harcaması ve bunun karşılığında para alması gerekmektedir (Aslan, 2009, s. 113). Genellikle lobcilerin bazıları örgütlü bir grup halinde çalışmakta iken bazıları da sadece geçimini sağlamak için bağımsız olarak çalışabilmektedir (Abadan, 1959). Peltekoğlu (2016) başarılı bir lobcilikteki temel özellikleri aşağıdaki gibi sıralamıştır;

Ayrıntılı Bilgi Sahibi Olmak: Bir kişi tartıştığı konu hakkında yeterince bilgi sahibi değilse, ilk görüşmede iyi bir izlenim bırakma şansını kaybedebilir.

Bu nedenle lobicilerin savunacakları konu hakkında detaylı bilgiye sahip olmaları başarılı iletişimin ilk şartıdır. Bu nedenle, lobicilerin başarılı iletişim kurabilmeleri için konuştukları konu hakkında birçok şey bilmeleri gerekmektedir.

Zamanlama: Lobi yapan kişilerin, yasa yapıcı ve yönetimle ilgili kişiler ile önceden iletişim kurması gerekir. Yasaları ve kararları etkilemek isteyen lobiciler, yasa ve kararları yapmadan önce sorumlu kişilerle konuşmalıdır. Böylece yasa yapıcılar fikirlerini kamuoyuna paylaşmadan evvel lobiciler devreye girerek etkisini artırabilecektir.

Medya ile İlişkiler: Lobcinin, aynı fikirleri benimseyen yasa yapıcılarla konuşması ve onları bilgilendirmesi sıradan bir şeydir. Ancak, bazen iletişim araçları istenmeyen şekilde bu konuları yansıtabilir. Bu yüzden, anlatılan konulara dikkat etmek, uygun olmayan şeyler söylememek önemlidir. Olumsuz haberler odağı değiştirebilir ve lobinin gücünü azaltabilir.

Kişi ve Kurumları Doğru Belirlemek: Doğru hamleler yapmak ve doğru insanlardan destek almak için yasama sürecinde etkili kişilerin ve konuyla ilgili baskı gruplarının konuya nasıl yaklaştığını bilmek önemlidir.

Sakin olmak: Her iletişim alanında olduğu gibi lobicilik de bazı kişilik özellikleri gerektirir. Bir lobici tartışma üslubunun dışına çıkarak agresif kelimeler kullanarak saldırganlaşır ise muhtemelen tartışmayı kaybetme olasılığı daha yüksek olacaktır.

Hedefleri belirlemek: Lobici, iletişim sonunda ne istediğini bilmeli ve hedeflerini net bir şekilde belirlemelidir. Eğer iletişimdeki hedef belirsiz gibi görünürse, iletişimin etkisi azalacaktır.

Lobicilerin, insanlarla iyi iletişim kurma becerileri ve araçlarını kullanma yetenekleri olmalıdır, böylece işlerinde başarılı olabilirler. Başarılı bir lobcinin niteliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- **İyi İletişim Becerileri:** Lobcinin başkalarıyla etkili bir şekilde iletişim kurabilmesi ve fikirlerini açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edebilmesi önemlidir.

- **Stratejik Düşünme Yeteneği:** Lobcinin hedeflerini belirleyebilmesi ve stratejik bir plan yapabilmesi önemlidir. Bu, başarıya giden yolda doğru adımlar atmasını sağlar.

- **Etkileyici Olabilme:** Lobcinin başkalarını etkileme yeteneği önemlidir. Bu, lobcinin fikirlerini savunurken veya insanları ikna etmeye çalışırken güçlü bir şekilde konuşmasını gerektirir.

- **Açık Görüşlü Olma:** Lobcinin farklı perspektifleri anlama ve başkalarının fikirlerini dinleme yeteneği önemlidir. Bu, lobcinin daha etkili bir şekilde çalışmasını sağlar.

- **Araştırma Yapma Becerisi:** Lobcinin konuyla ilgili detaylı bilgi edinme yeteneği önemlidir. Bu, lobcinin güçlü bir argüman yapabilmesini ve ikna edici olabildiğini sağlar.

- **Sabırlı Olma:** Lobicinin uzun süre sürebilecek görüşmelerde ve müzakerelerde sabırlı olması önemlidir. Bu, lobicinin hedeflerine ulaşmak için sürecin gerektirdiği adımları atabilmesini sağlar.

- **Ağ Kurabilme Yeteneği:** Lobicinin etkili çalışabilmesi için geniş bir network'e sahip olması önemlidir. Bu, lobicinin farklı kişiler ve gruplar arasında ilişkiler kurabilmesini sağlar.

Sonuç

Özenle hazırlanmış siyasal mesajlar ve iyi finanse edilen kampanyalar yardımıyla, insanların günlük yaşamlarını etkileyen yasalar ve düzenlemeler şekillendirebilmektedir. Baskı grupları ve lobicilik, politikaları şekillendirmek için kullanılacak güçlü iletişim araçlarıdır. Baskı grupları ve lobiciliği, bazı insanların, diğer insanların inançlarında, fikirlerinde, tavır, tutum ve davranışlarında değişim amaçlayan veya kamu düzenini etkilemeye çalışan bir organizasyon süreci olarak tanımlayabiliriz. Ancak bu siyasal aktörlerin doğrudan siyasi iktidarın bir parçası olmadıkları unutulmamalıdır.

Siyasi gelişimini tamamlamamış toplumlarda baskı gruplarını ve bunların lobicilik faaliyetlerini denetleyecek ve yönlendirecek bir hukuk sistemi bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu grupların faaliyetleri olumsuz durumlara yol açabilmektedir. Siyasi gelişimini tamamlayamamış toplumlarda iyi örgütlenmiş ve iyi performans gösteren baskı grupları, denetim eksikliğinden dolayı lobicilik faaliyetlerinde daha etkili olmaktadır. Kuralların olmaması, hem siyasi liderler hem de bürokratlar açısından hangi gruplar ile ilişki kurmanın uygun olduğu konusunda tereddütlere neden olmaktadır (Aslan, 2009, s. 113).

İngilizcede lobicilik "koridorda gezinmek" karar vericiye ulaşmak için doğru araçları ve yeri kullanmak anlamına gelmektedir. İlk başlarda lobiciler, "iki kapı arası" olarak bilinen parlamento koridorlarında seçilmiş yetkilileri etkilemeye çalışmaktadır. Ancak günümüzde geçmişten farklı olarak lobicilerin, farklı yaklaşımlara ihtiyacı hâsıl olmuştur. Artık lobiciler dosyalarını veya bakış açılarını sunmak için sadece koridorlarda beklemekten ziyade; daha fazla şeffaflığa, siyasi süreçler hakkında ayrıntılı bilgiye, ikna edici araçlara ve daha sürdürülebilir bir yaklaşıma ihtiyaç duymaktadır.

Baskı grupları ve lobilerin demokratik sistemdeki etkisi, düşünüldüğünde bu grupların önemi daha çok ortaya çıkmaktadır. Halkın bilgilendirilmesine yardım etmek ve siyasi katılım yollarını güçlendirmek gibi işlevlerinin yanı sıra, temel hak ve özgürlüklerin korunmasında etki göstermeleri de büyük önem arz etmektedir (Kapani, 2007).

Demokrasi, vatandaşın yasal haklarını ve özgürlüklerini ifade etmektedir. Bazen yasallık yeterli olmamaktadır ve demokrasi bazen kamuoyunun gelişimini temsil edemez hale gelebilmektedir. Bu durum ise meşruiyetle ilgili bir sorun meydana getirebilmekte ve bu esnada lobiler devreye girmektedir. Baskı grupları veya lobiler, bazen hükümet birimleri kadar etkili olabilmektedir. Lobiler birkaç önemli grubu temsil ederek ülkenin çıkarlarını dünya çapında savunmak için çalışabilmektedir. İkinci olarak, lobiler karar vericilere baskı yaparak doğru kanunların veya anlayışların uygulanmasına yardımcı olabilmektedir. Böylece lobilerin güç faktörü, yönetsel alanda daha da önemli hale gelmektedir.

Günümüzde vatandaşlar lobileri belirli bir işlevi yerine getirdiklerinde, demokrasinin bir tür temsilcisi olduğunu kabul etmektedir. Ancak sivil toplum kuruluşları düzeyindeki baskı grupları ve lobiler, hükümetler tarafından kontrol edilmedikleri için meşruiyetten yoksun kalmaktadır.

Tüm lobi ve baskı grupları gayri resmi bir işlev olarak çalışmaktadır. Yasa yapıcılar kararları, bir toplantıda komiteler tarafından almaktadır, ama bazen lobi grupları baskı yaparak metinleri oylamadan önce değiştirebilmektedir. Bu baskı grupları ve lobilerin siyasi eylemlere katılarak acil ihtiyaçlara hızlı bir şekilde yanıt verdikleri anlamına gelmektedir. Daha basit bir ifadeyle, acil bir durumda hızlı bir şekilde yardımcı olabilmektedir. Her şey yolunda giderse, lobi grupları eksik yönlerin ele alınmasında tamamlayıcı bir rol üstlenebilmektedir. Böylece toplum çıkarlarının uygun şekilde temsil edilmesini ve lobicilik çabalarının etik ve şeffaf olmasını sağlayabilmektedir. Bu durum ise adil bir şekilde politikaları etkilemeye yönelik yapılan çabaların, dürüst ve şeffaf bir şekilde yapıldığı anlamına gelmektedir.

Kaynakça

- Abadan, N. (1959). Devlet İdaresinde Menfaat Gruplarının Rolü. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 14(01).
- Akal, C. B. (2000). *Devlet Kuramı*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Akdağ, M. (2020). Medya Siyaset Etkileşimi Bağlamında Türkiye’de Siyasetin Medya Alanındaki Düzenlemeleri Üzerine Bir İnceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 7(2), 1173-1197.
- Akdağ, M. (2020). Mesajların İletilmesinde Siyasal İletişim Araçları, Aktörleri ve Politikaları. M. Akgül, M. Başarır, M. Akgül, & M. Başarır içinde, *Siyasal İletişim Yazıları* (s. 185-206). Konya: Palet Yayınları.
- Akdağ, M., & Tanyeri, E. (2011). Halkla İlişkiler Etkinliği Olarak Lobiciliğin Yeni Boyutu: E-Lobicilik. M. Işık, & M. Akdağ içinde, *Dünden Bugüne Halkla İlişkiler* (s. 189-202). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Arı, T. (2009). *Amerika’da siyasal yapı, lobiler ve dış politika*. Bursa: MKM Yayıncılık.
- Aslan, S. (2009). Siyasal İktidarı Etkileme Yöntemlerinden Biri Olarak Lobicilik. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(23), 113-122.
- Atabek, Ü. (1999). Akademik İlgi Alanı Olarak Siyasal İletişim. *İletişim Dergisi*, 3, 7-11.
- Aziz, A. (2011). *Siyasette Etkili İletişim Teknikleri*. İstanbul: Başlık Yayın Grubu.
- Aziz, A. (2013). *Siyasal İletişim*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Barıtcı, Z. (2020, Ocak). Siyasal İletişim Alanında Yazılan Doktora Tezlerine Dair Bir İnceleme. *Aksaray İletişim Dergisi*, 2(1), 82-95.

- Başarır, M. (2016). Politik Konuşmalardaki İkna ve Üslup Faktörlerinin Seçmenlerin Sosyo Demografik Özellikleri ile Siyasi Tercihlerine Göre Karşılaştırılması . *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(6), 87-105.
- Başarır, M. (2019). Siyasal İletişim Sürecindeki Metaforik Üsluba İlişkin Betimleyici Bir Çalışma. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 625-640.
- Başgil, A. F. (1946). Devlet Nedir. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 981-990. 08 20, 2020 tarihinde İstanbul Üniversitesi: <https://cdn.istanbul.edu.tr/file/1CD58DF90A/2BC0EF10A70F46B5BC691F11DF0D5C18?doi=> adresinden alındı
- Bayramoğlu, N. (1987). *Avrupa Topluluğu, Ülkeleri ve Türkiye'nin Tanıtımı*. Eskişehir.
- Bektaş, A. (1996). *Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Bostancı, N. (1998). *Siyaset, Medya ve Ötesi*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Bostancı, N. (2014). Editörün Notu. *İ&D İletişim ve Diplomasi*, 2(3), 1-3.
- Candan, K., & Bilgin, M. (211). Sivil İtaatsizlik. *Yasama Dergisi*(19), 57-94.
- Canöz, K. (2003). Tutum Oluşturma Etkinliği Olarak Lobicilik. *Selçuk İletişim*, 2(4), 21-29.
- Canöz, K. (2007). *Halkla ilişkiler uygulaması olarak lobicilik: Ankara Ticaret Odası (ATO) örneği, Yayımlanmış doktora tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Çakı, C. (2018). Propaganda. M. Karaca, & C. Çakı içinde, *İletişim ve Propaganda* (s. 13-40). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Çicek, A. C. (2018). Siyasal Sürecin Kültürel ve Toplumsal Boyutları: Siyasal Kültür, Siyasal Toplumsallaşma, Kamuoyu. Ş. Nişancı içinde, *Siyaset Bilimi* (s. 252-271). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Daver, B. (1969). *Siyaset Bilimine Giriş*. Ankara: Docan yayınları.
- Demir, M. (2018). Siyasal İletişim: Kavramsal Bir Derleme. *Uluslararası Sanat Kültür ve İletişim Dergisi*, 1(1), 79-104.
- Devran, Y., & Özcan, Ö. F. (2020). Siyasal İletişimde "Araç" Önceliğinden "Mikro Hedefe" Uzanan Yaklaşımlar: Yapay Zeka Teknolojisinin Mikro Hedef Kitlenin Belirlenmesinde ve İletişiminde Kullanımı. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1977-1992.
- Divanoğlu, S. U. (2017). Siyasal iletişim sürecinin belirleyicileri. *The Journal of Academic Social Science Studies*(62), 399-415.

- Durkheim, E. (2006). *Sosyoloji Dersleri*. (A. Berktaş, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Erkan, R., & Bağlı, M. (2013). Diyarbakır'da Seçmen Davranışı ve Seçmen Davranışının Oluşmasında Yerel Medyanın Rolü. *Selçuk İletişim*, 3(4), 181-196.
- Eroğul, C. (1991). *Devlet Yönetimine Katılma Hakkı*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Farabî. (1990). *İhsa'ül - Ulum (İlimlerin Sayımı)*. (A. Ateş, Çev.) İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.
- Foucault, M. (2015). *Biyopolitikanın Doğuşu Collige De France Dersleri (1978-1979)*. (A. Tayla, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Haldun, İ. (1997). *Mukaddime I* (Cilt I). (Z. K. Ugan, Çev.) İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.
- Heywood, A. (2017). *Siyaset*. (B. B. Özipek, B. Seçilmişoğlu, A. Yayla, & Y. Başdemir, Çev.) Ankara: Adres Yayınları.
- Işık, M., Ertürk, Ö., & Şeşen, E. (2018). Anayasa Değişikliği Referandumu Örneğinde İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Oy Verme Kararlarında Seçim Mecralarının Etkisi. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*(31), 21-40.
- Kapani, M. (2007). *Politika Bilimine Giriş*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Karpat, K. H. (2010). *Türk Demokrasi Tarihi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kılıçaslan, E. Ç. (2008). *Siyasal İletişim İdeoloji ve Medya İlişkisi*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Kışlalı, A. T. (1987). *Siyaset Bilimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Yayınları.
- Kışlalı, A. T. (1995). *Siyasal Sistemler Siyasal Uzlaşma ve Çatışma*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Olguner, F. (1994). *Eflatun*. 10 13, 2020 tarihinde TDV İslâm Ansiklopedisi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/eflatun> adresinden alındı
- Özkan, A. (2007). *Siyasal iletişim Stratejileri*. İstanbul: Tasam Yayınları.
- Peltekoğlu, F. B. (2016). *Halkla İlişkiler Nedir?* İstanbul: Beta Basım Yayım .
- Şahan, S. (2019, Aralık). Siyasal iletişimin yeni doğası ve liderlik. *Millî Kültür Araştırmaları Dergisi (MIKAD)*, 3(2), 22-35.
- Şenel, A. (1995). *Siyasal düşünceler Tarihi*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Talas, M. (2019). *Küreselleşme, Siyasal Gruplar, Siyasal Kültür- Siyasal İletişim ve Türkiye*. İstanbul: İksad yayıncılık.

- Tan, A., & Baydaş, A. (2017). Seçmen Özelliklerinin Oy Verme Davranışı Üzerindeki Etkileri. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(13), 592-622.
- Taşmurat, T. (2019). Siyasal iletişim süreci ve siyasal mesaj stratejileri. *Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*(2), 64-79.
- TDK. (2020, 8 10). *TDK*. 8 10, 2020 tarihinde TDK: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Tokgöz, O. (1978). Siyasal Toplumsallaşmada Kitle Haberleşme Araçlarının Rolü ve Önemi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 33(3), 79-82.
- Tunca, E. A., & Koldaş, N. A. (2019). İletişim Perspektifinden Siyasal İletişim ve Seçim Kampanyaları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(4), 2785-2809.
- Weber, M. (2004). *Sosyoloji Yazıları*. (T. Parla, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.